
IMPLICATIONS FROM CREDIT RISK IN THE BANKING SECTOR IN R. MACEDONIA - CONDITIONS AND DIRECTIONS FOR ACTION

Nada PetrushevaFON University – Skopje, Republic of Macedonia natka.petrusheva@fon.edu.mk**Kristina Stojanovska**FON University – Skopje, Republic of Macedonia stojanovskakristina@gmail.com

Abstract: The overall objective of credit risk management is to optimize the ratio (trade off) between risk and yield. Managing market risks is in the focus of banking risks, out of which crucially depends the risk of solvency as definite risk, so the aim is to identify, measure, monitor and completely control the risks assumed by the bank through continuous improvement within the ability to reduce the negative implications of the aforementioned risks. Successful management of banking risks is a prerequisite for the bank to perform its priority goal, which is maximizing their profits. The implications of credit risk have a significant role in the creation of credit policies by the Macedonian banks. The consequences of the credit risk in the past are reflected nowadays, i.e. Macedonian banks in general lead a restrictive credit policy in order to prevent new risks. The strict regulations applied in the country have a major role in this situation. Performing supervisory function, the National Bank of the Republic of Macedonia applies a set of supervisory standards that are based on international standards and practices established by the Basel Committee for Banking Supervision. It is necessary to improve the policy of managing credit risk through new and more flexible instruments that are applied in developed countries. In Republic of Macedonia, compared to the European countries, the level of lending interest rates is higher, which additionally limits the demand for loans by the population and by corporate enterprises. The analysis of the creditworthiness of enterprises is a significant indicator of banks' lending activity. Macedonian banks allocate sufficient level of reservations for placements and capital adequacy. Non-performing loans are at low level, which indicates high caution in the process of approving loans. By maintaining an effective system of integrated risk management, the banks reduce the implications of the credit risk on their overall performance. Modern information technologies enable creation of quality databases for the clients and their continuous monitoring, they give possibilities for measuring the bank's exposure to risks, using modern statistical and mathematical models, not only in terms of individual types of risk, but also in relation to aggregate exposure, i.e. the total risk profile of the bank. The implications of the credit risk cannot be completely avoided, but they can be reduced or at least mitigated, through timely and preventive action by the management in the banks.

Keywords: credit risk, banking system, credit risk management, implications

ИМПЛИКАЦИИ ОД КРЕДИТНИОТ РИЗИК ВО БАНКАРСКИОТ СЕКТОР НА Р. МАКЕДОНИЈА – СОСТОЈБИ И НАСОКИ ЗА ДЕЛУВАЊЕ**Нада Петрушева**Универзитет ФОН - Скопје, Република Македонија natka.petrusheva@fon.edu.mk**Кристина Стојановска**Универзитет ФОН - Скопје, Република Македонија stojanovskakristina@gmail.com

Резиме: Генералната цел на управувањето со кредитниот ризик претставува оптимализација на односот (trade off) помеѓу ризикот и приносот. Во фокусот на банкарските ризици е управувањето со пазарните ризици, од кои пресудно зависи ризикот на солвентност како дефинитивен ризик на банката, односно целта е преку континуирано подобрување на способноста за идентификување, мерење, мониторинг и целосна контрола на ризиците кои ги презема банката да се намалат негативните импликации од истите. Успешното управување со банкарските ризици е предуслов за банката да ја остварува својата примарна цел, а тоа е максимизирање на профитот. Импликациите од кредитниот ризик имаат значајна улога во креирањето на кредитните политики од страна на македонските банки. Последиците од кредитниот ризик во минатото се рефлектираат и во актуелните состојби, односно македонските банки во глобала водат рестриktivна кредитна политика со цел заштита од нови ризици. Голема улога во ваквите состојби има и строгата законска регулатива која се применува во земјата. Во извршувањето на својата супервизорска функција, Народна банка на Република Македонија применува низа супервизорски стандарди кои се базираат на меѓународните стандарди и практики, воспоставени од страна на Базелскиот комитет за банкарска супервизија. Потребно е подобрување на политиката за заштита од кредитен ризик преку нови и пофлексибилни инструменти кои се применуваат во развиените земји. Во

споредба со европските земји во Република Македонија сеуште висината на кредитните каматни стапки е повисока, што дополнително ја ограничува побарувачката на кредити како од страна на населението, така и од страна на корпоративните претпријатија. Анализата на кредитната способност на претпријатијата претставува значаен индикатор за кредитната активност на Банките. Македонските банки издвојуваат задоволително ниво на резервации за пласманите и адекватност на капитал. Нефункционалните кредити се на ниско ниво, што укажува на висока претпазливост при одобрувањето на кредит. Преку одржување ефикасен систем на интегрирано управување со ризиците успеваат да ги намалат импликациите од кредитниот ризик врз нивното севкупно работење. Современите информатички технологии овозможуваат креирање на квалитетни бази на податоци за комингентите и нивно континуирано следење, можности за мерење на изложеноста на банката на ризиците, со примена на современи статистичко – математички модели, како во поглед на поединечни видови на ризик, така и во однос на агрегатната изложеност, односно со вкупниот ризичен профил на банката. Импликациите од кредитниот ризик не можат да се избегнат во целост, меѓутоа преку навремено и превентивно делување од страна на менаџментот во банките истите можат намалени или барем ублажени.

Клучни зборови: кредитен ризик, банкарски систем, управување со кредитниот ризик, импликации

ВОВЕД

Одржување на стабилен и сигурен банкарски систем е основен предуслов за финансиска стабилност и за одржлив економски раст на земјата. Активностите кои ги преземаат македонските банки пред се, се водат од основните начела на современото банкарско работење - ликвидност, сигурност и профитабилност, усогласување со економските законitosti и настани во земјата и во странство, флексибилно прилагодување на понудата на услуги на потребите на клиентите и целосно почитување на финансиската и монетарно – кредитната дисциплина во извршувањето на преземените обврски. Притоа неопходно е следење на трендовите во централното банкарство, јакнење на флексибилноста во однос на промените што ги наметнува опкружувањето, ефективно управување со ризиците во сите сегменти на работењето, обезбедување непрекинатиот во работењето и сигурност на информацискиот систем, подобрување на транспарентноста и општествената одговорност на финансиските институции. Долгогодишните потреси во македонското банкарство во минатото кои беа резултат на кумулираните ненаплатени побарувања по основ на издадени кредити го наметнаа прашањето за регулирање и соодветно управување со кредитниот ризик, со цел минимизирање на ризиците, а во насока на остварување повисока профитабилност кај банките.

1. НАЧЕЛА И СУПЕРВИЗОРСКИ СТАНДАРДИ ЗА ОГРАНИЧУВАЊЕ НА БАНКАРСКИТЕ РЗИИЦИ

Во периодот по монетарното осамостојување на Република Македонија банкарскиот систем претрпува реформирање со што се актуелизира регулирањето на банкарските ризици, а со особен акцент на кредитниот ризик. Непосредно по монетарното осамостојување на земјата во македонските банки е забележан висок процент на нефункционални пласмани во нивната актива, но и висока концентрација на финансиската моќ во неколку поголеми банки кои работеле на територијата на земјата без постоење на здрава конкуренција која би ги актуелизирала проблемот на ефектуирање на кредитниот ризик. Импликациите, односно последиците од превземениот кредитен ризик во минатото и ден денес се рефлектираат на моменталните состојби во поглед на регулацијата на ризиците. Македонските банки сеуште водат високо рестриктивни кредитни политики, со цел заштита, како од кредитниот ризик така и од ризиците на современото банкарско работење.

Со законот за банки од 1993 година се поставуваат начелата на контрола и мерење на кредитниот ризик кои подоцна се надополнувани и надградувани во согласност со светските стандарди и практики. Притоа во извршувањето на своите активности банките се должни да ги почитуваат пропишаните супервизорски стандарди кои имаат за цел ограничување на банкарските ризици. Со цел намалување на негативните импликации од кредитниот ризик дефинирани се супервизорски стандарди. Основните супервизорски стандарди за работењето на банките, кои што се прифатени и воспоставени од страна на Народна банка на Република Македонија, произлегуваат од препораките дадени од страна на Базелскиот комитет за банкарска супервизија и Европските Директиви. Како најзначајни треба да се издвојат⁹⁷:

- адекватност на капиталот, односно одржување на адекватно ниво на капитал кое ќе овозможи покривање на ризиците на кои се изложени банките во текот на своето работење. Стапката на адекватност на капиталот, како однос помеѓу сопствените средства и активата пондерирана според ризикот, не може да биде пониска од 8%;

⁹⁷Податоци од страната на НБРМ - Супервизорски стандарди

- критериуми за класификација на активните билансни и вонбилансни ставки според степенот на нивната ризичност и вршење на исправка на вредност, односно издвојување на посебна резерва за обезбедување од потенцијалните и / или настанатите загуби;
- лимити на изложеност како однос помеѓу вкупните билансни и вонбилансни побарувања спрема лице и со него поврзаните лица, вложувањата во хартии од вредност издадени од тоа лице и капиталните вложувања во тоа лице и сопствените средства на банката;
- лимити за изложеност спрема валутниот ризик и начинот на управување;
- лимити за ограничување на вложувањата на банка во земјиште, згради, опрема и капитални делови..

Сепак не секогаш воспоставените законски регулативи ги даваат посакуваните резултати и ги намалуваат негативните импликации. Банките се соочуваат и со ризици кои произлегуваат од промените во регулативната рамка. Прилагодувањата на банките на новите или дополнетите законски регулативи дополнително бараат време и ресурси. Тука несомнено влегуваат следниве фактори: негативните влијанија врз финансискиот резултат на банките од спроведувањето на новата законска регулатива, измените во регулативата кои бараат измена во софтверските апликации што дополнително наметнува инвестиции за нови софтверски решенија, ризиците кои произлегуваат од меѓусебна неусогласеност на одделните прописи, недоволна транспарентност и вклученост на банките во изработката на прописите коишто имаат влијание врз нивното работење. Сите овие ризици кои се или ќе бидат резултат на регулативната рамка банките треба да ги имаат во предвид.

2. АНАЛИЗАТА НА КРЕДИТНАТА СПОСОБНОСТ НА ПРЕТПРИЈАТИЈАТА КАКО ЗНАЧАЕН ИНДИКАТОР ЗА КРЕДИТНАТА АКТИВНОСТ НА БАНКИТЕ

НБРМ во своето работење поучена од позитивните искуства на Анкетата на Европската централна банка спроведува Анкета за кредитната активност на банките имајќи го предвид значењето на кредитирањето за функционирањето на целокупната економија во земјата, располагањето со специфични квалитативни информации за условите за кредитирање што значително го олеснува разбирањето на начинот на функционирање на пазарот на кредити. Анкетата има за цел да ги процени различните фактори што делуваат врз побарувачката на кредити и е наменета за вработените во македонските банки кои се одговорни за градење на кредитната политика на банката. Прашањата се поделени во две главни категории: кредити за претпријатија и кредити за население, сето тоа врз основа на минатите и очекуваните движења на пазарот на кредити. Анализирањето се однесува на секоја категорија од аспект на кредитните услови, побарувачката на кредити и очекувањата на банките. Според објавената анкета спроведена од страна на НБРМ за важноста на одделните фактори, при процена на кредитната способност на претпријатијата, банките во Р. Македонија се имаат изјаснето со следните параметри, односно % на важност на одделните фактори во 2017 година:⁹⁸

- **Познавање на клиентот преку деловен однос** – како важен фактор го таргетираат преку 94% од анкетираниите банкарски кои ја креираат кредитната политика во банката и на тој начин се обидуваат да ги ублажат негативните последици од превземениот ризик, сметајќи дека позитивните искуства од минатото со постоечкиот клиент ќе продолжат и во иднина
- **Процент бонитет на клиентот** е еден од најважните фактори – 99% влијае на одобрувањето / неодобрувањето на кредитот, и тоа е првиот филтер за одобрување на кредит преку кој банката оценува за висината на кредитниот ризик
- **Лојалност кон банката** е битен фактор, но не и круцијален со 70% важност. И покрај тоа што лојалноста и долгорочните клиенти се важни за банката, сепак една од целите на банките е да привлекуваат и нови клиенти покрај постоечките
- **Капиталната моќ на клиентот** како важен фактор е оценета со 94% од страна на македонските банки – значајна за намалување на импликациите од кредитен ризик
- **Приходите на клиентот** се битен фактор со 98% бидејќи даваат првична слика за кредитната моќ на клиентот и веројатноста дека тој навремено ќе ги исполнува своите кредитни обврски и дека таквиот кредит во иднина нема да премине во ризична категорија – нефункционален кредит
- **Квалитет на инвестицискиот проект**, кога се работи за капитална инвестиција е важен фактор со 98%. Банките прават соодветни анализи на инвестициониот проект / бизнис план
- **Квалитетот на управувањето во претпријатието** според анкетата на НБРМ од страна на креаторите на кредитна политика во македонските банки е оценето со важност 73% - доброто менаџирање и управување е предзнак за соодветна намена на сретства и навремено сервисирање на долгот

⁹⁸ Анкетни истражувања на НБРМ јавно објавени на веб сајтот <http://nbrm.mk/anketni-istranzuvanja.nspix>

- **Вредност на хипотеката** е оценета со важност 59% од причина што ова е секундарен начин за отплата на кредитот. Банките преферираат коминтенти кои се карактеризираат со мал ризик дека ќе дојде од наплата на долгот преку хипотека. На тој начин тие се обидуваат да се заштитат од нефункционални кредити кои преку хипотека многу потешко се сервисираат
- **Приходната/капиталната моќ на гарантите** исто така е со низок процент на важност 42%, тие се начин на наплата на долгот доколу кредитобарателот не успее навреме да ги исполни своите обврски
- **Висината на учеството во финансирањето** е со фактор на важност 62%, доколку се работи за квалитетен инвестициски објект македонските банки се спремни ваквиот проект да го финансираат без разлика на учеството во финансирањето од страна на Инвеститорот

Ваквите анкети даваат многу корисни податоци при креирањето на кредитната политика од страна на НБРМ, бидејќи сумираат податоци од сите банки кои работат на територијата на Република Македонија без разлика на нивната големина и обемот на кредитната активност. Исто така преку резултатите од ваквите анкети банките можат да делуваат превентивно со цел намалување на влијанието на кредитниот ризик врз нивното работење.

3. ИМПЛИКАЦИИ ОД КРЕДИТНИОТ РИЗИК ВО БАНКАРСКИОТ СЕКТОР НА РМ

Република Македонија не е изолирана економија туку напротив е интегрирана на меѓународните финансиски и економски пазари. Сите флукуации на меѓународните пазари (кризи, рецесии и сл.) директно влијаат на движењата во македонската економија. Македонското стопанство е извозно ориентирано, па оттука платежната моќ на извозните компании како и на граѓаните директно зависи од движењата на глобалните пазари. Негативните движења на глобалните пазари може да ја намалат платежната моќ на компаниите, а понатаму и на граѓаните што може да доведе до ненавремено сервисирање на долгот кон банките. Тоа наметнува потреба од нови и поповолни кредити за компаниите од овие сектори, што дополнително создава импликации од кредитниот ризик врз македонските банки. Иако учеството на македонскиот капитал на странските финансиски пазари е многу помало во однос на останатите поразвиени земји, сепак глобалните финансиски кризи директно влијаеа и врз изложеноста на македонските банки на потенцијален ризик, притоа имајќи во предвид дека со реформирањата во македонскиот монетарен систем дел од штедачите претрпеле големи загуби. Затоа денес депонентите се многу внимателни во однос на своите заштеди и нивното повлекување од банките во кризните периоди. Притоа значајно е и високото учество на странски капитал во македонските банки. Несомнено постои ризик во банките каде има доминантен странски капитал да ги инфилтрираат проблемите со кредитниот ризик со кои се соочени на странските пазари на македонскиот пазар.

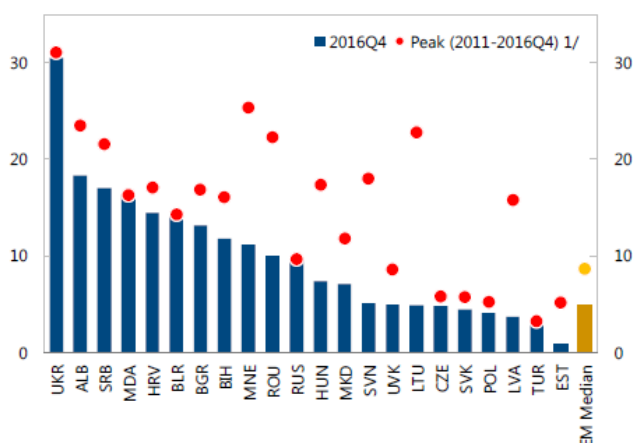
Импликациите кои произлегуваат од кредитниот ризик се согледуваат преку зголемување на учеството на нефункционалните кредити во бројот на вкупните кредити на банките. Кредитниот ризик кој го превзема секоја од банките која работи во Република Македонија индиректно влијае и на кредитниот рејтинг на земјата. **Кредитен рејтинг** претставува оценка на кредитоспособноста на една институција и нејзините можности навремено да одговори на обврските кон доверителите. Процесот на утврдување на кредитен рејтинг вклучува евалуација на голем број финансиски и економски показатели. Специјализирани рејтинг агенции може да го одредат кредитниот рејтинг на една институција или држава. Агенцијата Fitch Rating, London е светски лидер во оваа област, специјализирана за детални истражувања и доделување на кредитен рејтинг на финансиски институции ширум светот. Поради политичката криза во Република Македонија во текот на 2016 год, на 19 август 2016 година Агенцијата за кредитни рејтинзи Fitch го намали кредитниот рејтинг на Македонија од “ББ+” на “ББ”, карактеризирајќи ја како несигурна земја со зголемен ризик за инвестирање. Главни фактори за надолното рангирање беа политичката криза во земјата и корупцијата. Во ситуации на ревидирање на кредитен рејтинг на една држава, следствено се усогласува и рејтингот на економските институции со оној на државата. Тоа дополнително го отежна работењето на македонските банки. Ваквата оценка остана и во текот на 2017 година. Агенцијата “Fitch” го потврди постојниот кредитен рејтинг на Македонија “ББ”. На потврдата на рејтингот влијаеа кредибилната, монетарна и макропрудентна политика, кои овозможуваат долготрајна стабилност на девизниот курс, ниска инфлација и стабилен економски раст. Економскиот раст за 2017 година беше ревидиран на 2,3 отсто, но тогашните проценки беа дека формирањето на Владата ќе резултира со подобрување на економските очекувања и активност и следствено ќе овозможи просечен раст од 3,2 отсто во 2018-2019 година. Иако буџетскиот дефицит го зголеми притисокот врз веќе растечкиот тренд на државниот долг, со 39,9 проценти во 2017 година тој е проектиран значително под просекот на 49,5 отсто од БДП на земјите со сличен кредитен рејтинг. “Fitch” во извештајот нотира дека пролонгираната политичка криза е надмината со формирањето на новата влада. Притоа, се оценува дека “Планот 3-6-9” на Владата за политики ориентирани кон членство во НАТО и ЕУ и враќање на довербата во независноста и транспарентноста на јавните институции се

соочува со значајни предизвици во имплементацијата. Потврдата на негативниот изглед ги одразува оценките на “Fitch” дека и покрај формирањето на новата Влада, сè уште постојат политички ризици за ефективно водење и имплементирање на економските политики, повисок раст и напредок кон ЕУ.

За разлика од Fitch Rating, Агенцијата за кредитни рејтинзи “Standard & Poog’s” во 2016 го потврди кредитниот рејтинг на Македонија “ББ- со стабилен изглед”, како резултат на очекувањата невработеноста да продолжи да се намалува поради поголемата соработка меѓу домашните фирми и странските инвеститори, како и натамошен развој на економијата како резултат на нови вложувања и нови странски инвестиции во економските зони.

Во септември 2017 година ММФ ја заврши својата официјална посета на Република Македонија, по што ја намали проекцијата за растот на домашната економија во 2017 година на 1,9%. Како најзначајни приоритети на политиката на Македонија, ММФ ги нагласи донесувањето квалитетни мерки со цел да се овозможи јавниот долг да остане под 50% од БДП, одржување на стабилноста на монетарниот и на финансискиот сектор и спроведување реформи на пазарот на работна сила и управувањето. Во текот на 2016 година Република Македонија имаше континуиран напредок во извештајот на Светска банка и во однос на 2007 година бележи скок од 84 места, како резултат на спроведени над 30 системски реформи со што е олеснета работата на компаниите; драстично се намалени административните процедури и времето за спроведување на одредени постапки. Исто така, бележи високо место во однос на индикаторот за плаќање даноци, позиционирана е на четврто место во светски рамки за најлесно започнување бизнис, а според извештајот “Дуинг бизнис” е земја со најдобра бизнис клима на Балканот. Според извештајот на ММФ за земјите во Централна, Источна и Југоисточна Европа во мај 2017 година, кредитната слика постепено се опоравува, заедно со исправката на билансот на состојба. Нефункционалните кредити значително се намалени од нивните пост-кризни врвови во повеќето економии на земјите од Централна, Источна и Југоисточна Европа, иако тие и понатаму се високи во однос на оние во другите економии во пазарите во развој. На сликата подолу се прикажани највисоките врвови (пикови) процентуално на нефункционалните кредити за секоја од земјите во Централна, Источна и Југоисточна Европа во периодот 2011-2016 година и процентот на нефункционални кредити во четвртиот квартал на 2016 година. Република Македонија бележи намалување на нефункционалните кредити од највисокиот процент нешто повеќе од 12% на нешто помалку од 8 %. Според ММФ на почетокот на 2017 година неколку земји од Централна, Источна и Југоисточна Европа се во раната фаза на проширување на кредитниот циклус, каде кредитниот раст се забрзува, меѓу кои се во Албанија, Македонија и Србија. Кредитирањето во голема мера беше поттикнато од кредитирање на домаќинствата, додека кредитирањето на бизнисите е нерамномерно кај повеќето земји, делумно како одраз на различните нивоа на корпоративната поддршка.

Figure 6. Non-performing Loans are Falling
(In percent of total loans)

Слика бр. 1: Процент на нефункционални кредити во однос на вкупниот број на кредити во земјата
■ - нефункционални кредити во 2016,
• - максимален % на нефункционални кредити

Генерално, банките кои работат на територијата на Република Македонија применуваат претпазлив и рестриктивен пристап преку внимателно анализирање на ризиците во реалниот сектор во Република Македонија, кои би се одразиле негативно врз квалитетот на нивното кредитното портфолио. Со цел да се предвиди влијанието од зголемувањето на кредитниот ризик македонските банки под “капата” на НБРМ спроведуваат стрес - тест анализи. Стрес тест анализите служат за да може однапред да се согледа влијанието на секој поединечен ризик, како и нивното меѓусебно влијание врз сопствените

средства и крајниот финансиски резултат на банката. Врз основа на добиените резултати банката ги утврдува ризиците кои може да имаат најголеми последици врз нејзиното работење и ќе презема навремени мерки со цел да се минимизираат можностите за евентуални загуби. Стрес-тестирањето во основа се темели врз екстремни сценарија коишто може да бидат специфични за секоја банка (внатрешни фактори) и сценарија кои може да произлезат од пазарните услови во кои работи банката (екстерни фактори). Целта на стрес-тестовите е да се постигнат тековни подобрувања во работењето, што резултираат со одлични финансиски и нефинансиски резултати и подобрување на ефикасноста на банките. Директната финансиска помош од државата кон банкарските системи понекогаш е неопходна за да се задржи довербата во банкарскиот систем и да се задржи финансиската стабилност во земјата. Сведоци сме дека во минатото такви примери имаше и во развиените европски земји и во САД во неколку наврати, особено во периодот на кризите. САД донесе одлука за санација на банките преку откуп на лошите пласмани. Друга слична мерка се спроведе и во дел од европските земји како Велика Британија, Холандија, Германија, Исланд и Луксембург чишто влади извршија национализација на неколку загрозуени банки, со истовремено зголемување на лимитите за гарантирање на депозитите на населението во банките. Ваквите мерки беа спроведени пред се заради намалување на неизвесноста предизвикана од кризите, враќање на довербата на населението во банкарскиот систем како и заради внесување на свеж капитал во финансискиот систем. Слична ваква интервенција за постигнување на стабилност се случи и во Република Македонија кога во 1995 година беше формирана Агенција за санација на банките преку која беа спроведени процесите за отстранување на старите девизни депозити и побарувања по странски кредити од билансите на банките како и отстранување на лошите пласмани од Стопанска банка како најголема банка. Државата на овој начин преку управувањето со кредитниот ризик како најдоминантен ризик индиректно влијае на стабилноста на целокупниот финансиски систем.

ЗАКЛУЧОК

Развојот и усовршувањето на дисциплината со управување на ризиците е резултат на поновата историја и се воведува како резултат на развојот на информационите технологии кои освен што ја олеснија постапката за формирање на база на податоци и нивно континуирано следење, отворија и бројни можности за мерење на изложеноста на банката на ризиците, со примена на современи статистичко – математички модели, како во поглед на поединечни видови на ризик, така и во однос на агрегатната изложеност, односно со вкупниот ризичен профил на банката. Импликациите од кредитниот ризик не можат да се избегнат во целост, меѓутоа преку навремено и превентивно делување од страна на менаџментите на банките истите можат да бидат намалени или барем ублажени. Затоа и на глобално ниво се развиваат нови техники и стандарди преку кои успешно се врши менаџирањето на кредитниот ризик. Како резултат на наведените фактори се унапреди процесот на управување со ризици, односно денес имаме посостигнато мерење на изложеноста на ризиците и проширување на фокусот на набљудување на ризикот, вклучувајќи внимателно следење на финансиските и нефинансиските ризици. Всушност целиот тој процес на следење и управување со ризиците стана поуспешен со помош на дерегулацијата и глобализацијата на финансиските услуги како и развојот на конкуренцијата на банките, но и развојот на техниката на финансирање. Република Македонија преку финансиските институции задолжени за кредитирање на стопанството и населението доследно ги применува меѓународните стандарди и практички. Истражувањето покажа дека кредитниот ризик како еден од најзначајните ризици во банкарското работење неминовно има импликации, како врз успешното работење на банките така и врз целокупните економски процеси во една земја. Без кредитирање нема прогрес во стопанството и економски развој на земјата. Сепак банките во Република Македонија и понатаму повеќе се насочуваат кон кредитирање на домаќинствата, главно поради поголемата диверзифицираност на “кредитирањето на мало” во споредба со корпоративното кредитирање.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

- [1] Закон за банките – Службен весник на Република Македонија број 67/2007, 90/2009 и 67/2010
- [2] Одлука за управување со кредитниот ризик (“Службен весник на Р. Македонија” бр. 50/13)
- [3] Мацова, В.: Управување со кредитниот ризик во комерцијалното банкарство, Центар за банкарство и финансии, 2010
- [4] Heffernan, S.(1996) “Modern Banking in theory and practice”, John Wiley & Sons LTD. Baffins Lane, Chichester, England
- [5] Benton E., Gup, James W., Kolari : Commercial Banking: The Management of Risk, Wiley, 2009
- [6] Piergiorgio A., Mathias D., (2009) “An economic capital model integrating credit and interest rate risk in the Banking book”, European Central Bank
- [7] Standard & Poors. Credit model. New York: Standard & Poors
- [8] Basel Committee on banking Supervision “Principles for the Management of Credit Risk“, Basle, September 2000